

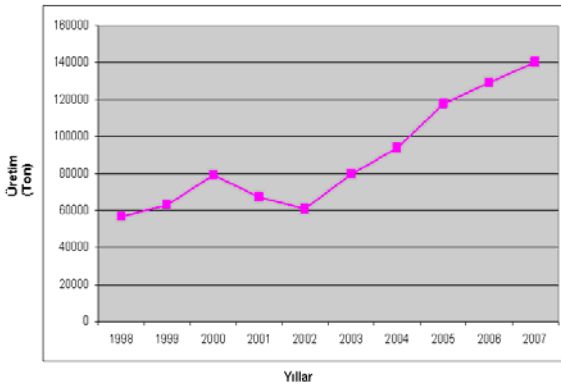
SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİNDE DESTEKLEMELER

Yahya ÇAVDAR - SUMAE

Giriş

Su ürünleri sektörü ucuz ve kaliteli hayvansal protein sağlaması nedeniyle insan beslenmesinde giderek çok önemli bir konuma gelmiştir. Bu itibarla 1984'den beri ortalama yıllık %11'in üzerindeki büyümeyle, gıda ürünleri arasında en hızlı büyüyen ve gelişen sektör unvanını almıştır.

Türkiye'de su ürünleri yetiştiricilik üretimi 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz sonrası yükselen maliyetler sebebiyle 2002 yılında 61.000 ton'a düşmüştür. Sonraki 5 yılda artan teknik kapasite, sektöre kamu tarafından verilen destekler, kura bağlı olarak düşen yem fiyatları vb. sebebiyle yaklaşık %130 artarak 2007 yılında 140.000 ton'a ulaşmıştır. Özellikle üretilen ürün miktarına göre verilen nakit destekler sayesinde 2006 ve 2007 yıllarında önemli derecede kapasite artırımları gerçekleşmiş ve yeni işletmeler yatırımlara başlamıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Türkiye'de 1998-2007 Yılları Arasındaki Son 10 Yıllık dönemde Su Ürünleri Yetiştiricilik Üretimindeki Değişim (Kaynak:TÜİK)

Su ürünleri üreticileri, su ürünleri yetiştiriciliği destekleri kapsamında; ürün, yavru balık, yeni türler ve örgütlenme desteklerinden faydalandırılmaktadır. Ayrıca; su ürünleri işletmelerine, Tarım Sigortası Prim Desteği de verilmektedir. Bunun yanında, üreticilere su ürünleri yetiştiriciliği ile ilgili olarak, düşük faizli yatırım ve işletme kredisi kullanılmaktadır.

İlk defa 2003 yılında Bakanlar Kurulu

kararı ile su ürünleri yetiştiricilik sektörüne 5 trilyon TL destekleme tutarı ayrılmıştır. Bu kapsamda 2003 yılında 127 adet çipura, levrek ve alabalık işletmesine yaklaşık 1 trilyon TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

15 Nisan 2008 tarih ve 26848 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2008/13489 sayılı Bakanlar Kurulu kararına istinaden; Su ürünleri yetiştiriciliği yapan üreticilere, Su Ürünleri Kayıt Sistemine kayıtlı olma şartı ile su ürünleri yetiştiriciliği destekleme primi ödenmektedir.

Ürün Desteklemeleri

Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesine sahip, Su Ürünleri Kayıt Sistemine (SKS) kayıtlı, 5200 Sayılı Tarımsal Üretici Birlikleri Kanununa göre üretici birliği kurulu bulunan yerlerde, birliğe ve/veya su ürünleri yetiştiriciliği ile ilgili kooperatiflere üye olan, alabalık, çipura, levrek, kabuklu, çift kabuklu ve yumuşakçalar ile yeni türlerde mersin balığı türleri, yılan balığı, kerevit türleri, karides türleri, kalkan balığı türleri, fangri, mercan, sinagrit, lahoz, sivri burun karagöz, minekop, eşkine, sargoz, mırmır, sarıağz, yayın türleri, karabalık ve deniz alabalığı türleri yetiştiriciliği yapanlar ürün desteklemelerinden yararlandırılmaktadır.

Desteklemeye konu miktar, su ürünleri yetiştiricilik belgesindeki kapasitesi daha fazla olsa dahi destek miktarı 2000 Ton/yıl ile sınırlıdır. Destek miktarı, su ürünleri yetiştiricilik belgesinde yer alan proje veya tesis kapasitesi miktarını aşamaz. Hareketli sistemlerde (gemi

vb.) yetiştiricilik yapan ve projelerinin uygulanabilirliği henüz izleme safhasında olan yetiştiricilerin faydalanabilecekleri desteklemeye konu miktar ise, 2.000 ton/yıl'ı aşmamak kaydıyla, projenin uygulanabilirliğini izlemekle görevlendirilen kuruluş veya teknik ekip tarafından yıl içerisinde üretilebileceği öngörülen ve raporlarında da yer verecekleri miktar ile sınırlıdır.

Üretici birliği kurulmamış olan yerlerdeki yetiştiriciler ile hareketli sistemlerde yetiştiricilik yapan ve projelerinin uygulanabilirliği henüz izleme safhasında olan işletmelerde üretici birliklerine üyelik şartı aranmamaktadır.

Yavru Balık Desteklemeleri

Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesine sahip, ilgili kanuna göre kurulu üretici birliği bulunan yerlerde, birliğe ve/veya su ürünleri yetiştiriciliği ile ilgili kooperatiflere üye olan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait kuluçkahanelerden ve/veya kuluçkahaneli tesislerden, denizlerde ve iç sularda su ürünleri yetiştiriciliğinde kullanılmak üzere, alabalık, çipura, levrek, mersin balığı türleri, kalkan balığı türleri, fangri, mercan, sinagrit, lahoz, sivri burun karagöz, minekop, eşkine, sargoz, mırmır, sariağız, yayın türleri, karabalık ve deniz alabalığı türlerinin yavrularını satın alarak tesislerinde büyüten yetiştiriciler ile yukarıda belirtilen yavru balıkları kendi tesisinde üretip bu yavruları yine kendi tesisinde büyümeye devam eden yetiştiriciler yavru balık desteklemelerinden yararlandırılmaktadır.

Ürün ve Yavru Balık desteklerin 2008 yılı için uygulanan birim fiyatları: 13 Haziran 2008 tarih ve 26905 Sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Hayvancılığın Desteklenmesi Hakkında Uygulama Esasları Tebliği (Tebliğ No: 2008/31)" desteklemelerin ayrıntıları yer almaktadır.

Alabalık	65 YKr/kg
Yeni türlerin	1 YTL/kg
Midye üretimi için	10 YKr/kg
Denizlerde ve iç sularda su ürünleri yetiştiriciliğinde kullanılmak üzere yavru alanlara ve kendi işletmesinde büyütme üzere yavru balık üreticilere	5 YKr/adet

Diğer destekler

Devlet Destekli Su Ürünleri Sigortası

30.12.2007 tarihinde Bakanlar Kurulunca alınan karara göre; Denizlerde ve iç sularda yetiştirilen su ürünlerine, Çiftçi Kayıt sistemine entegre edilmiş Su Ürünleri Kayıt Sistemine kayıtlı mevcut bilgiler ve yapılacak risk incelemesi dikkate alınarak, ölüm riski teminatı; su ürünleri sigortası genel şartları, teknik şartlar, tarife ve talimatları kapsamında Tarım Sigortaları Havuzu tarafından verilmektedir. Devlet Destekli Su Ürünleri Sigortası primlerinin yarısı devlet tarafından ödenmektedir.

Faiz İndirimli Tarımsal Krediler

Su ürünleri yetiştiriciliği yapan çiftçilerimiz, T.C. Ziraat Bankası A.Ş ve Tarım Kredi Kooperatifleri (TKK) tarafından 1.1.2008–31.12.2008 tarihleri arasında Bankaca uygulanmakta olan tarımsal kredi cari faiz oranlarından %50 indirimli faiz oranlarıyla Su ürünleri yetiştiriciliği (işletme-yatırım) kredisi olarak kredi kullanabilmektedirler.

Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı

Tarımsal ürünlerin (Su ürünleri dâhil) depolanması, işlenmesi, paketlenmesi ve ambalajlanmasına yönelik yatırımlarda yatırım tutarının %50'si yatırımcıdan %50'si devletten sağlanmaktadır. Bireysel başvurular için 25 000 TL, Grup ve ortaklık başvuruları için 175 000 TL'ye kadar hibe desteği sağlanabilmektedir. Bu program su ürünleri işleme ve değerlendirme tesislerinin kurulması ve yaygınlaşması için önemli olanak sunulmaktadır.

Kaynaklar

- Yıldırım Ö., Okumuş İ. 2004. Muğla İlinde Su Ürünleri Yetiştiriciliği ve Türkiye Su Ürünleri Yetiştiriciliğindeki Yeri. Ege University Press ISSN 1300 - 1590 Journal of Fisheries & Aquatic Sciences, 21(3-4): 361–364
- Aydın F. v.d. 2007. Su Ürünleri Yetiştiriciliği Ve Politikalar. www.abveteriner.org/dosyalar/supolitikalar.pdf